

Odległość na osi liczbowej

Materiał zawiera ilustracje (fotografie, obrazy, rysunki) filmy oraz ćwiczenia, w tym ćwiczenia interaktywne.

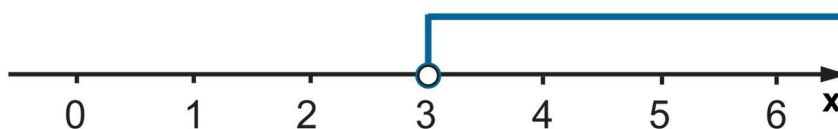
Przykłady i ćwiczenia - zaznaczanie na osi liczbowej zbiorów punktów, spełniających podane warunki (np. nierówność podwójną), obliczanie odległości liczba na osi liczbowej.

Ćwiczenia - obliczanie wartości bezwzględnej, graficzne rozwiązywanie nierówności z wartością bezwzględną, zapisywanie warunku, który spełniają dane liczby zaznaczone na osi liczbowej.

Odległość na osi liczbowej

Przykład 1

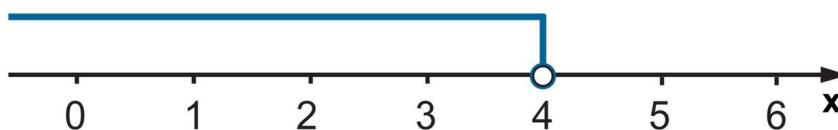
- Zaznaczmy na osi liczbowej liczby, które są większe od 3.

Źródło: Zespół autorski Politechniki Łódzkiej, licencja: CC BY 3.0.

Liczby te spełniają nierówność $x > 3$. Jeżeli nierówność jest ostra, tzn. spełniona tylko przez liczby większe od trzech, wtedy kółko jest niezamalowane.

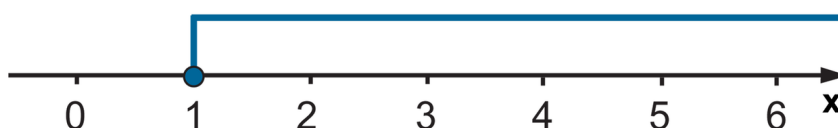
- Zaznaczmy na osi liczbowej liczby, które są mniejsze od 4.

Źródło: Zespół autorski Politechniki Łódzkiej, licencja: CC BY 3.0.

Liczby te spełniają nierówność $x < 4$.

- Zaznaczmy na osi liczbowej liczby, które są większe lub równe od 1.

Źródło: Zespół autorski Politechniki Łódzkiej, licencja: CC BY 3.0.

Liczby te spełniają nierówność $x \geq 1$. Jeżeli nierówność jest nieostra, tzn. spełniona przez liczby większe lub równe jeden, wtedy kółko jest zamalowane.

- Zaznaczmy na osi liczbowej liczby, które są mniejsze lub równe 5.

Źródło: Zespół autorski Politechniki Łódzkiej, licencja: CC BY 3.0.

Liczby te spełniają nierówność $x \leq 5$.

Przykład 2

- Jeżeli o pewnej liczbie x wiemy, że jest większa od -1 i mniejsza od 4 , to znaczy, że liczba x spełnia warunek: $-1 < x < 4$.

Wszystkie liczby x spełniające ten warunek możemy zaznaczyć na osi liczbowej.

Źródło: Zespół autorski Politechniki Łódzkiej, licencja: CC BY 3.0.

- Jeżeli o pewnej liczbie x wiemy, że jest większa lub równa od -1 i mniejsza od 4 , to znaczy, że liczba x spełnia warunek: $-1 \leq x < 4$.

Wszystkie liczby x spełniające ten warunek możemy zaznaczyć na osi liczbowej.

- Jeżeli o pewnej liczbie x wiemy, że jest większa od -1 i mniejsza lub równa od 4 , to znaczy, że liczba x spełnia warunek: $-1 < x \leq 4$.

Wszystkie liczby x spełniające ten warunek możemy zaznaczyć na osi liczbowej.

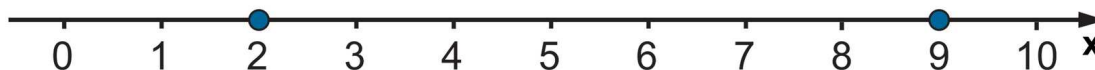
- Jeżeli o pewnej liczbie x wiemy, że jest większa lub równa od -1 i mniejsza lub równa od 4 , to znaczy, że liczba x spełnia warunek: $-1 \leq x \leq 4$.

Wszystkie liczby x spełniające ten warunek możemy zaznaczyć na osi liczbowej.

Przykład 3

- Zaznaczymy na osi liczbowej liczby 2 i 9.

Na osi liczbowej między 2 i 9 mieści się 7 odcinków jednostkowych, a więc odległość między liczbami 2 i 9 wynosi 7, ponieważ

$$9 - 2 = 7.$$

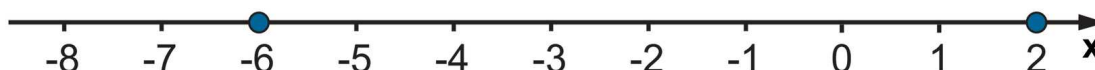
- Zaznaczymy na osi liczbowej liczby -8 i -3 .

Na osi liczbowej między -8 i -3 mieści się 5 odcinków jednostkowych, a więc odległość między liczbami -8 i -3 wynosi 5, ponieważ

$$-3 - (-8) = -3 + 8 = 5.$$

- Zaznaczymy na osi liczbowej liczby -6 i 2.

Na osi liczbowej między -6 i 2 mieści się 8 odcinków jednostkowych, a więc odległość między liczbami -6 i 2 wynosi 8, ponieważ

$$2 - (-6) = 2 + 6 = 8.$$

Przykład 4

Obliczmy odległość między liczbami $a = -3,5$ i $b = -8,2$.

Ponieważ $-8,2 < -3,5$, to aby obliczyć szukaną odległość musimy od $-3,5$ odjąć $-8,2$.

$$-3,5 - (-8,2) = -3,5 + 8,2 = 4,7.$$

A zatem odległość między liczbami a i b wynosi $4,7$ jednostki.

Możemy również policzyć wartość bezwzględną różnicy liczb a i b , wtedy nie ma znaczenia, czy od większej odejmujemy mniejszą, czy odwrotnie.

$$|a - b| = |-3,5 - (-8,2)| = |-3,5 + 8,2| = |4,7| = 4,7$$

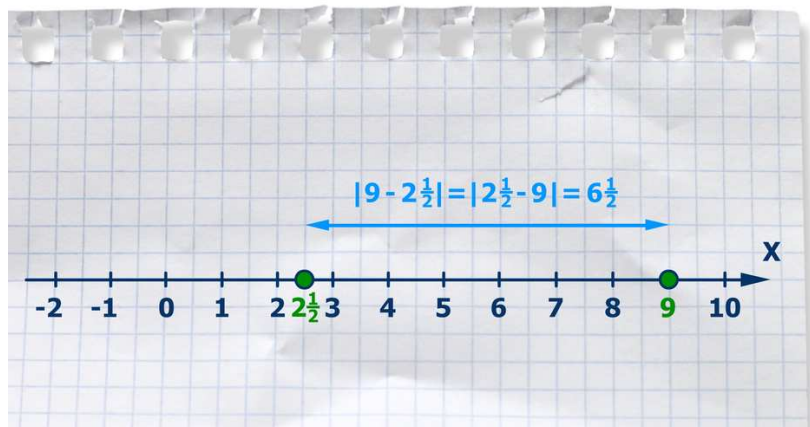
$$|b - a| = |-8,2 - (-3,5)| = |-8,2 + 3,5| = |-4,7| = 4,7$$

$$|a - b| = |b - a|.$$

Odległość między liczbami a i b jest równa $|a - b|$ lub $|b - a|$.

Przykład 5

Obliczmy odległość na osi liczbowej między liczbami $a = 2,5$ i $b = 9$.

Film dostępny pod adresem </preview/resource/R34PRGfqzVMHb>

Nierownosci przedzialy odleglosc_470a

Źródło: Zespół autorski Politechniki Łódzkiej, licencja: CC BY 3.0.

Animacja przedstawia zaznaczoną na osi liczbowej odległość między liczbami dwa i jedna druga oraz dziewięć.

Ponieważ $2,5 < 9$, więc aby obliczyć szukaną odległość musimy od 9 odjąć $2,5$.

$$9 - 2,5 = 6,5.$$

A zatem odległość między liczbami a i b wynosi $6,5$.

Możemy również obliczyć wartość bezwzględną różnicy liczb a i b . Wówczas nie ma znaczenia, czy od liczby większej odejmujemy mniejszą, czy odwrotnie.

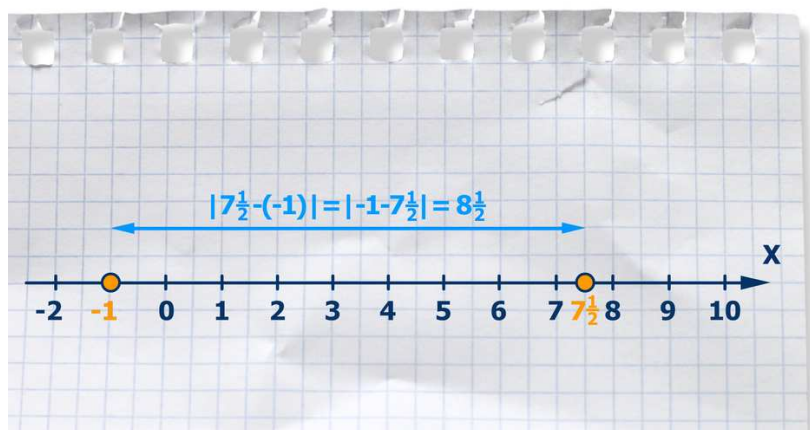
$$|a - b| = |9 - 2,5| = |2,5 - 9| = 6,5$$

$$|a - b| = |b - a|.$$

Odległość między liczbami a i b jest równa $|a - b|$ lub $|b - a|$.

Przykład 6

Obliczmy odległość na osi liczbowej liczb -1 i $7,5$.

Film dostępny pod adresem </preview/resource/RngEFGpJqr2od>

Nierownosci przedzialy odleglosc_atrapa_animacja_1485

Źródło: Zespół autorski Politechniki Łódzkiej, licencja: CC BY 3.0.

Animacja przedstawia zaznaczoną na osi liczbowej odległość między liczbami minus jeden oraz siedem i jedna druga.

Definicja: Odległość między dwiema dowolnymi liczbami na osi liczbowej

Odległość między dwiema dowolnymi liczbami na osi liczbowej jest równa długości odcinka łączącego punkty odpowiadające tym liczbom.

Zapamiętaj!

- Aby obliczyć odległość na osi liczbowej między dwiema liczbami, należy od większej odjąć mniejszą.
- Jeżeli nie wiemy, która z liczb a i b jest większa, to aby obliczyć odległość między tymi liczbami na osi liczbowej wystarczy obliczyć $|b - a|$ lub $|a - b|$.

Przykład 7

Dana jest liczba dodatnia a .

Szukamy takich liczb, których odległość od liczby 0 jest mniejsza od a .

Film dostępny pod adresem </preview/resource/RIZn7EUpYQUgU>

Źródło: Zespół autorski Politechniki Łódzkiej, licencja: CC BY 3.0.

Animacja pokazująca, że dla dowolnej liczby dodatniej a liczby, których odległość od zera jest mniejsza od a , to liczby większe od $-a$ oraz mniejsze od a .

Przykład 8

Zaznacz na osi liczbowej wszystkie liczby, których odległość od liczby 0 jest mniejsza niż 4.

Film dostępny pod adresem </preview/resource/RiLxvJJQa27xW>

atrapa:opis animacji

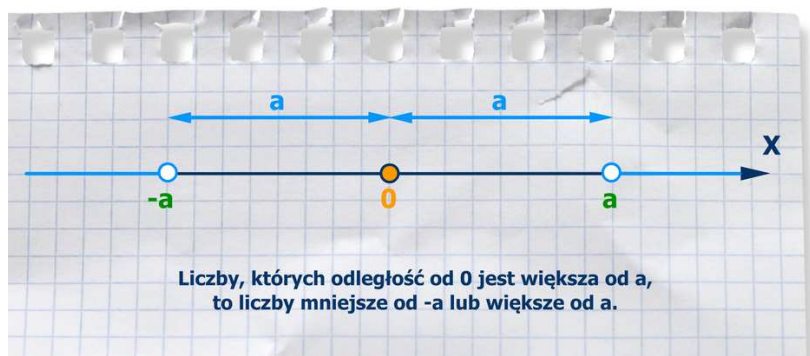
Źródło: Zespół autorski Politechniki Łódzkiej, licencja: CC BY 3.0.

Animacja pokazująca, że liczby, których odległość od zera jest mniejsza od czterech, to liczby większe od minus czterech oraz mniejsze od czterech.

Przykład 9

Dana jest liczba dodatnia a .

Szukamy takich liczb, których odległość od liczby 0 jest większa od a .

Film dostępny pod adresem </preview/resource/RWcF7UI7iR6Hc>

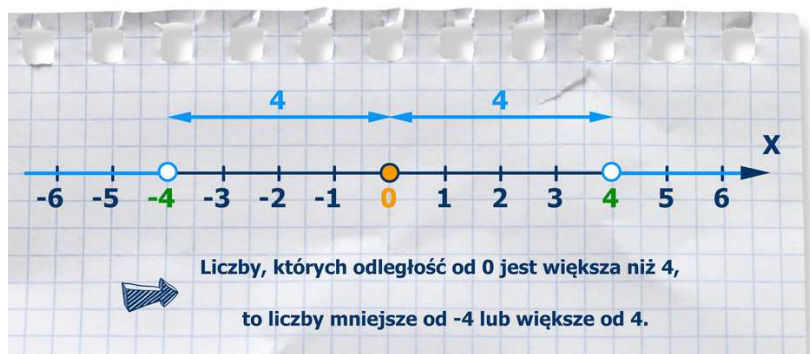
Źródło: Zespół autorski Politechniki Łódzkiej, licencja: CC BY 3.0.

Animacja pokazująca, że dla dowolnej liczby dodatniej a liczby, których odległość od zera jest większa od a , to liczby mniejsze od $-a$ oraz większe od a .

Przykład 10

Zaznacz na osi liczbowej wszystkie liczby, których odległość od liczby 0 jest większa niż 4.

Film dostępny pod adresem </preview/resource/RiKUrRSRiGod4>

atrapa:opis animacji

Animacja pokazująca, że liczby, których odległość od zera jest większa od czterech, to liczby mniejsze od minus czterech oraz większe od czterech.

Ćwiczenie 1

Oblicz, a następnie uzupełnij równości, przeciągając w luki odpowiednie liczby lub kliknij w lukę i wybierz odpowiedź z listy rozwijalnej.

- $|4| =$
- $|0| =$
- $|-7| =$
- $|\frac{7}{9}| =$
- $|-3\frac{1}{3}| =$
- $|-1, (4)| =$

Źródło: Zespół autorski Politechniki Łódzkiej, licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 2

Oblicz, a następnie uzupełnij równości, przeciągając w luki odpowiednie liczby lub kliknij w lukę i wybierz odpowiedź z listy rozwijalnej.

- $|5 + 7| =$
- $|7 - 5| =$
- $|5 - 7| =$
- $|\frac{1}{3} - \frac{1}{2}| =$
- $-|2,3 - 3,2| =$
- $-|1,2 - 1, (2)| =$

Źródło: Zespół autorski Politechniki Łódzkiej, licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 3

Uzupełnij nierówności, przeciągając w luki odpowiednie znaki lub kliknij w lukę i wybierz odpowiedź z listy rozwijalnej.

- $|-5|$ 5
- $|-2|$ -2
- $-|-1|$ 1
- $-|-7|$ -7
- $|6 - 2|$ $|2 - 6|$
- $1 + |5 - 3|$ $|1 + 5 - 3|$
- $4 + 3 \cdot |6 - 2|$ $3 + 4 \cdot |2 - 6|$
- $|6 + |3 - 4| - 2|$ $|2 - |5 + 2| - 6|$

Źródło: Zespół autorski Politechniki Łódzkiej, licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 4

Ile jest liczb naturalnych spełniających warunek $|x| < 3$? Zaznacz prawidłową odpowiedź.

7

Jest ich nieskończenie wiele.

5

3

Źródło: Zespół autorski Politechniki Łódzkiej, licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 5

Zaznacz prawidłowe zakończenie zdania. Wszystkie liczby całkowite spełniające warunek $|x - 1| < 2$, to

0, 1, 2.

-1, 0, 1, 2, 3.

-1, 0, 1.

-1, 2.

Źródło: Zespół autorski Politechniki Łódzkiej, licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 6

Jaki warunek zachodzi, jeżeli $|a| = |b|$? Zaznacz poprawną odpowiedź.

$a = b$ lub $a = -b$

$-a = b$

$a = b$

$a = -b$

Źródło: Zespół autorski Politechniki Łódzkiej, licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 7

Wyznacz zmienną x , a następnie uzupełnij zdanie, przeciągając w lukę odpowiednią liczbę lub kliknij w lukę i wybierz odpowiedź z listy rozwijalnej w każdym punkcie.

- Jeżeli $|x| = 0$, to $x =$
- Jeżeli $|x| = 5$ i $x > 0$, to $x =$
- Jeżeli $|x| = 2$ i $x < 0$, to $x =$
- Jeżeli $|x| = 4$ i $x > 0$, to $x =$

Źródło: Zespół autorski Politechniki Łódzkiej, licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 8

Zaznacz wszystkie zdania prawdziwe.

- Liczby odwrotne mają przeciwne wartości bezwzględne
- Wartość bezwzględna każdej liczby jest liczbą dodatnią
- Liczby przeciwne mają taką samą wartość bezwzględną
- Wartość bezwzględna liczby jest równa liczbie do niej przeciwnej

Źródło: Zespół autorski Politechniki Łódzkiej, licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 9

Połącz w pary opisy słowne z odpowiednimi matematycznymi zapisami.

liczba x jest ujemna	$x \geq -5$
liczba x jest nie większa od -5	$x \geq 5$
liczba x jest nie mniejsza od 5	$x \leq -5$
liczba x jest mniejsza od 5	$x \geq 0$
liczba x jest nieujemna	$x < 0$
liczba x jest większa lub równa -5	$x < 5$

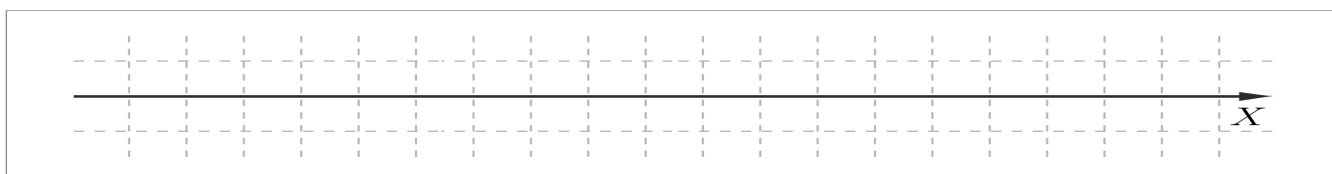
Źródło: Zespół autorski Politechniki Łódzkiej, licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 10

Zaznacz na osi liczbowej wszystkie liczby spełniające dany warunek.

1. $x \leq 3$
2. $x > -2,25$
3. $x < \frac{2}{3}$
4. $x \geq 5,5$
5. $x < 2,7$
6. $x \leq -1\frac{3}{4}$

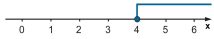

Źródło: Zespół autorski Politechniki Łódzkiej, licencja: CC BY 3.0.

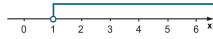
Ćwiczenie 11

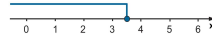
Dopasuj prawidłowo warunki, jakie spełniają liczby zaznaczone na osi liczbowej.

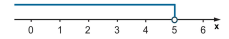
$$x \geq 4$$

$$x < 5$$

$$x > 1$$

$$x \leq 3,5$$

Źródło: Zespół autorski Politechniki Łódzkiej, licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 12

Zaznacz na osi liczbowej zbiór liczb spełniających dany warunek.

1. $-2 < x < 0$

2. $-1,5 \leq x \leq 2$

3. $3 \leq x < 5$

4. $-3,5 < x \leq -1$

Źródło: Zespół autorski Politechniki Łódzkiej, licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 13

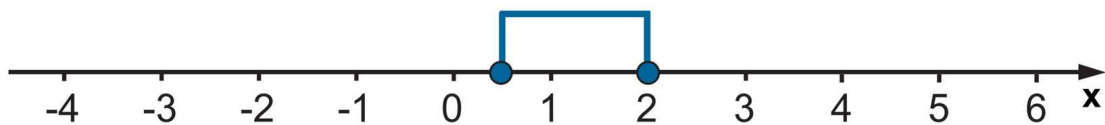
Określ, jaki warunek spełniają liczby zaznaczone na osi liczbowej.

1.

Źródło: Zespół autorski Politechniki Łódzkiej, licencja: CC BY 3.0.

2.

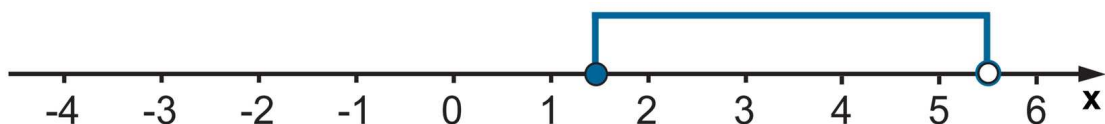
Źródło: Zespół autorski Politechniki Łódzkiej, licencja: CC BY 3.0.

3.

Źródło: Zespół autorski Politechniki Łódzkiej, licencja: CC BY 3.0.

4.

Źródło: Zespół autorski Politechniki Łódzkiej, licencja: CC BY 3.0.

Źródło: Zespół autorski Politechniki Łódzkiej, licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 14

Uzupełnij zdania, przeciągając w luki odpowiednie liczby i wyrażenia lub kliknij w lukę i wybierz odpowiedź z listy rozwijalnej.

- Jeżeli $x \leq 5$ i x jest liczbą naturalną, to $x =$
- Jeżeli $x < 3$ i x jest liczbą całkowitą dodatnią, to $x =$
- Jeżeli $-3,5 < x \leq 1$ i x jest liczbą całkowitą, to $x =$
- Jeżeli $-5 < x \leq 5$ i x jest liczbą całkowitą ujemną, to $x =$
- Jeżeli $-2 \leq x \leq 0$ i x jest liczbą naturalną, to $x =$
- Jeżeli $5,5 < x < 10$, 5 i x jest liczbą wymierną, to liczb jest

-3, -2, -1, 0, 1
-4, -3, -2, -1
0
skończona ilość
1, 2
0, 1, 2, 3, 4, 5
nieskończenie wiele

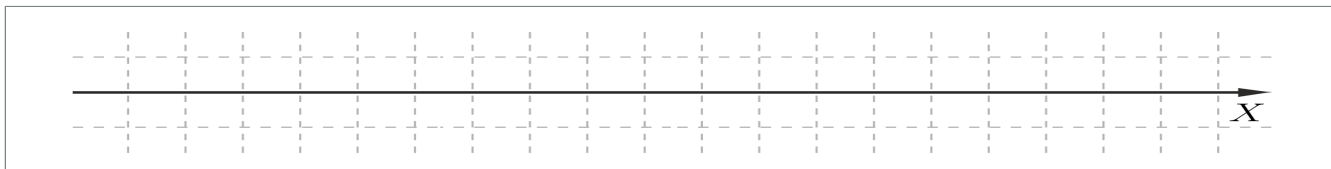
Źródło: Zespół autorski Politechniki Łódzkiej, licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 15

Zaznacz na osi liczbowej wszystkie liczby spełniające podany warunek.

- $|x| \leq 5$
- $|x| < 3$
- $|x| > 0$

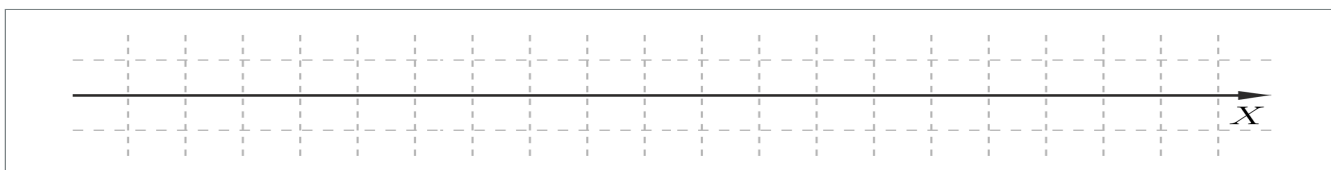
Źródło: Zespół autorski Politechniki Łódzkiej, licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 16

Zaznacz na osi liczbowej wszystkie liczby spełniające podany warunek.

- $|x| > 2$
- $|x| < -3$

Źródło: Zespół autorski Politechniki Łódzkiej, licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 17

Oblicz x , jeżeli $|x - 2| = 3$. Uzupełnij odpowiedź, przeciągając w luki odpowiednie liczby lub kliknij w lukę i wybierz odpowiedź z listy rozwijalnej. Liczby wstawiaj w kolejności rosnącej.

Odpowiedź: Wynikiem jest $x =$ oraz $x =$.

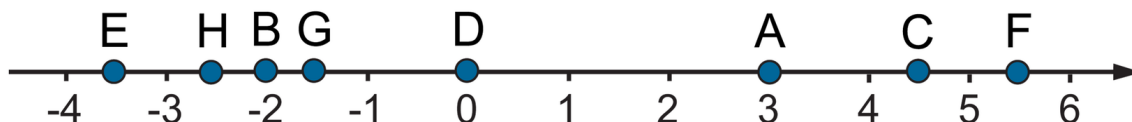
-

Źródło: Zespół autorski Politechniki Łódzkiej, licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 18

Znajdź odległość na osi liczbowej między punktami: D i H , B i C , C i E , E i F , A i H , A i G .

Źródło: Zespół autorski Politechniki Łódzkiej, licencja: CC BY 3.0.

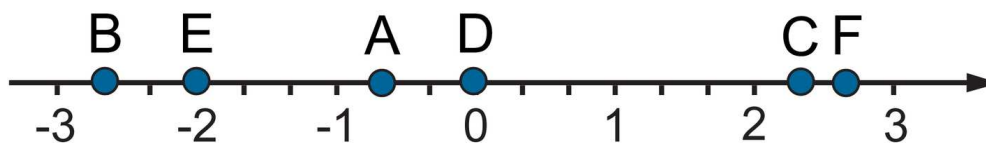

Źródło: Zespół autorski Politechniki Łódzkiej, licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 19

Uzupełnij zdania, przeciągając w luki odpowiednie liczby lub kliknij w lukę i wybierz odpowiedź z listy rozwijalnej.

Źródło: Zespół autorski Politechniki Łódzkiej, licencja: CC BY 3.0.

- Odległość punktu A od punktu B jest odległości punktu D od punktu E .
- Odległość punktu A od punktu B jest równa .
- Odległość punktu A od punktu E jest o większa od odległości punktu B od punktu E .
- Odległość punktu B od punktu C jest razy większa od odległości punktu A od punktu B .
- Odległość punktu D od punktu F jest równa podwojonej sumie odległości punktu A od punktu D i .

Źródło: Zespół autorski Politechniki Łódzkiej, licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 20

Które liczby leżą na osi liczbowej w takiej samej odległości od liczby -4 ? Zaznacz poprawną odpowiedź.

- $-7,5$ i $-0,5$
- -8 i 8
- $-5\frac{2}{3}$ i $-3\frac{2}{3}$
- -6 i -3

Źródło: Zespół autorski Politechniki Łódzkiej, licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 21

Która liczba leży na osi liczbowej w takiej samej odległości od -15 i 2 ? Zaznacz poprawną odpowiedź.

- -8
- $-6,5$
- $-8,5$
- $-7,5$

Źródło: Zespół autorski Politechniki Łódzkiej, licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 22

Jak opiszemy zbiór liczb leżących na osi liczbowej w odległości nie większej niż 3 od liczby -5 ? Zaznacz poprawną odpowiedź.

$-5 < x < 3$

$-8 \leq x \leq -2$

$-5 \leq x \leq 3$

$-8 < x < -2$

Źródło: Zespół autorski Politechniki Łódzkiej, licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 23

Oblicz odległość między danymi liczbami, a następnie uzupełnij zdania, przeciągając w luki odpowiednie liczby lub kliknij w lukę i wybierz odpowiedź z listy rozwijalnej.

- Odległość między liczbami $3\frac{1}{2}$ i 0 wynosi
- Odległość między liczbami 2, 5 i $-3,7$ wynosi
- Odległość między liczbami $-3,24$ i $-\frac{2}{5}$ wynosi
- Odległość między liczbami $-\frac{3}{4}$ i 1, 2 wynosi
- Odległość między liczbami $-\frac{1}{3}$ i 0, (3) wynosi
- Odległość między liczbami $\frac{1}{7}$ i $-\frac{3}{2}$ wynosi

Źródło: Zespół autorski Politechniki Łódzkiej, licencja: CC BY 3.0.